

Náttúruverndarsamtök Suðvesturlands
Austurgötu 29b
220 Hafnarfjörður
Kt. 501111-1630
nsve@nsve.is

Skrifstofu Alþingis, nefndasvið
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík
nefndasvid@althingi.is

13. mars. 2018

Efni: Athugasemdir Náttúruverndarsamtaka Suðvesturlands (NSVE) við tillögu til þingsályktunar um stefnu stjórnvalda um uppbyggingu flutningskerfis raforku á 148. löggjafarþingi 2017–2018, þingskjal 253 — 179. mál.

Náttúruverndarsamtök Suðvesturlands (NSVE) fagna í megin dráttum þingsályktunartillögu um stefnu stjórnvalda um uppbyggingu flutningskerfis raforku og þeim breytingum sem hafa verið gerðar frá því sem var í tillögu 144. löggjafarþings, 2015. Sérlega skal lýst ánægju með að nú sé horft til þess að gæta jafnvægis milli efnahagslegra, samfélagslegra og umhverfislegra áhrifa við uppbyggingu raforkukerfisins, meta skuli þjóðhagslega hagkvæmni framkvæmda eins og kveðið er á um í raforkulögum og skuli til matsins skipuð óháð nefnd fagaðila. Einnig er lýst ánægju með að við val á línuleið fyrir rafínur skuli forðast að raska friðlýstum svæðum og svæðum sem njóta sérstakrar verndar samkvæmt ákvæðum laga um náttúruvernd nema brýna nauðsyn beri til. Hér sé vísað til allra verndarsvæða samkvæmt náttúruverndarlögum en ekki bara friðlands eins og áður var.

Þingsályktunartillagan er víða loðin í orðalagi og/eða ástæða til að kveða fastar að orði. NSVE gerir því eftirfarandi athugasemdir við tillöguna.

A. Almenn atriði er varða uppbyggingu flutningskerfis raforku.

Liður 2. Markmið raforkulaga er að byggja raforkuflutningakerfið upp á þjóðhagslega hagkvæman hátt. Hingað til hefur Landsnet hf. túlkað hlutverk sitt; að byggja flutningskerfið upp á sem hagkvæmasta hátt fyrir fyrirtækið sjálf án tillits til þjóðhagslegrar hagkvæmni í

víðum skilningi þ.e. með hag þjóðarinnar að leiðarljósi. Mjög mikilvægt er að sú nefnd sem til stendur að meti þjóðhagslega hagkvæmni verkefna meti alla þætti, þá líka verðmæti ósnortinnar náttúru, umhverfiskostnað, mögulega nýtingu lands verði ekki af framkvæmdum og áhrif takmarkaðrar nýtingar og jafnvel verðfall lands til lengri tíma verði af framkvæmdum með tilliti til sýnileika loftlína.

Lið 2 ætti að breyta í eftirfarandi:

2. Tryggja ber að flutningskerfið geti á hverjum tíma mætt þörfum raforkunotenda og sé byggt upp með tilliti til þjóðhagslegrar hagkvæmni samkvæmt markmiðum raforkulaga.

Liður 4. Með tilliti til 8. gr. laga 106/2000 um mat á umhverfisáhrifum skal við umhverfismat framkvæmda gera grein fyrir öðrum mögulegum valkostum og umhverfisáhrifum þeirra. Ekki nægir því að skoða að hve miklu leyti megi nýta jarðstrengi með hagkvæmum hætti, heldur ber að gera samanburð valkosta og meta hvern kost út frá þjóðhagslegri hagkvæmni sbr. markmið raforkulaga. Slíkur samanburður valkosta leiðir til þjóðhagslega hagkvæmustu leiðar við uppbyggingu raforkukerfisins.

Lið 4 ætti að breyta í eftirfarandi:

4. Jarðstreng skal meta til jafns við loftlínur sem og aðra mögulega valkosti til að ná fram markmiðum framkvæmda. Gera skal samanburð valkosta m.a. með tilliti þjóðhagslegrar hagkvæmni.

4.b. Ekki verði ráðist í línulagnir yfir hálendið.

(Þetta ætti að vera sér liður, enda ekki tengdur samanburði valkosta.)

Liður 5. NSVE fagnar því að gæta skuli jafnvægis milli efnahagslegra, samfélagslegra og umhverfislegra áhrifa við uppbyggingu raforkukerfisins, en hingað til hefur raforkuflutningsfyrirtækið Landsnet hf. gert lítið úr umhverfisáhrifum framkvæmda, samanborið við hagsmuni er tengjast auknum raforkuflutningum, jafnvel langt umfram áætlaða þörf til næstu áratuga. Einnig hefur fyrirtækið ítrekað í umhverfismati, s.s. í umhverfisskýrslu Kerfisáætlunar reiknað með að auknir raforkuflutningar hafi einungis jákvæð áhrif á samfélag og efnahag. Hér verður að vera breyting á enda ferðapjónusta sem byggir að miklu leyti á ósnortinni náttúru stærsta atvinnugrein þjóðarinnar og vegur þungt þegar samfélagsáhrif og efnahagur er til umfjöllunar.

Lið 5 ætti að breyta í eftirfarandi:

5. Gæta skal jafnvægis milli efnahagslegra, samfélagslegra og umhverfislegra áhrifa við uppbygginguna og meta hvern þátt út frá heildar áhrifum, líka með tilliti til hugsanlegs ávinnings af 0 kosti, þ.e. að ekki verði af framkvæmd.

Liður 6. Mikilvægt er að valkostagreiningar liggi til grundvallar framkvæmdum. Gæta verður að því að valkostagreiningar snúist um valkosti til að ná tilsettu markmiði en ekki einungis um ákveðnar línuleiðir sem hafa verið áður ákvarðaðar með tilliti til flutningsþarfar sem ekki stenst tímans tönn. Hér er sem dæmi átt við áætlaða framkvæmd, Lyklafellslínu 1. Forsendur framkvæmdarinnar í umhverfismati voru byggðar á flutningsþörf vegna álvers í Helguvík en nú 9 árum seinna eru forsendur fyrir framkvæmdinni niðurrif Hamraneslína 1 og 2. Enginn samanburður valkosta hefur átt sér stað til að ná fram þeim forsendum að leysa Hamraneslínur af hólmi, heldur gripið til þess valkosta að reisa háspennulínu yfir grannsvæði vatnsverndar alls höfuðborgarsvæðisins og aðrir valkostir útilokaðir með því að áhætta fyrir vatnsbólín sé meiri ef lagður væri jarðstrengur á línuleið Lyklafellslínu.

Lið 6 ætti að breyta í eftirfarandi:

6. Standa skal að uppbyggingunni á opinn og fyrir fram skilgreindan hátt innan ramma kerfisáætlunar, þar sem valkostagreiningar til að ná fram forsendum framkvæmdarinnar eru lagðar til grundvallar.

Liður 8. Í umfjöllun um þörf á uppbyggingu og styrkingu raforkuflutningskerfisins er oft rætt um raforkuþörf fiskimjölsbræðslna og orkuskipti í samgöngum. Orkuþörf hvor tveggja er mjög lítil prósentu af raforkuframleiðslu og raforkuþörf samanborið við stóriðju. Hægt væri að tryggja þessa þörf með mun minni og ódýrari framkvæmdum en haldið er fram og samanburður valkosta verður allt annar.

Liður 10. Því ber að fagna að forðast beri að raska, nema brýna nauðsyn beri til, friðlýstum svæðum og svæðum sem njóta sérstakrar verndar samkvæmt ákvæðum laga um náttúruvernd í heild en ekki einungis friðlandi eins og í þingsályktun 144. löggjafarþings frá 2015. Með tilliti til ört stækkandi byggðar, fjölgunar íbúa og þeirra sem hér dveljast til lengri eða skemmri tíma er mikilvægt að bæta við reglugerð nr. 796/1999 um varnir gegn mengun vatns.

Lið 10 ætti að breyta í eftirfarandi:

10. Við val á línuleið fyrir raflínur skal forðast að raska, nema brýna nauðsyn beri til, friðlýstum svæðum og svæðum sem njóta sérstakrar verndar samkvæmt ákvæðum laga um náttúruvernd og reglugerð nr. 796/1999 um varnir gegn mengun vatns.

B. Rannsóknir og greiningar.

Því ber að fagna að sérfróðir aðilar verði ráðnir til óháðra og sjálfstæðra rannsókna á áhrifum mismunandi tæknilegra lausna og þjóðhagslegri hagkvæmni þess að aukið hlutfall flutningskerfis raforku verði lagt í jörð, með tilliti til áhrifa á raforkuverð, afhendingaröryggi, hagkvæmni, byggðaþróun, tæknilegar lausnir og umhverfiskostnað, en rétt að ítreka

mikilvægi þess að sérfræðingarnir sem að rannsóknunum koma séu með öllu óháðir og ekki tengdir aðilum eða fyrirtækjum sem þiggja laun eða greiðslur frá hagsmunaaðilum, þ.m.t. Landsneti hf.

C. Viðmið og meginreglur varðandi lagningu raflína.

Gerð er alvarleg athugasemd við C lið þar sem kveðið er á um að um að þar til endurskoðun þingsályktunarinnar hefur farið fram á vorþingi 2019 skuli gilda þau viðmið og þær meginreglur varðandi lagningu raflína sem fram koma í þingsályktun nr. 11/144 um stefnu stjórnvalda um lagningu raflína. Ljóst er að þau viðmið og meginreglur sem fram koma í þingsályktun 11/144 stangast að mjög mörgu leyti á við þau viðmið sem koma fram í A lið þeirrar þingsályktunartillögu sem hér er til athugasemda og verður þessi liður þess valdandi að öll þau atriði sem að framan greinir verða ómerk og verða ekki viðmið framkvæmda fyrr en að vori 2019 og þá einungis ef þau falla að þeirri þingsályktunartillögu sem þá verður lögð fram. Sú þingsályktunartillaga sem hér er til athugasemda er mikil betrumbót á þingsályktunartillögu 11/144 frá 2015 og því er mjög mikilvægt að breyta C lið eða fella niður með öllu.

C lið ætti að breyta í eftirfarandi:

C. Endurskoðun þingsályktunar

Þingsályktun þessi skal tekin til endurskoðunar á vorþingi 2019. Í endurskoðaðri þingsályktunartillögu verði nánar kveðið á um viðmið og meginreglur varðandi lagningu raflína, til lengri tíma, m.a. með áherslu á að hve miklu leyti nýta skuli jarðstrengi með hagkvæmum hætti í flutningskerfi raforku.

Virðingarfyllt,

fh. Náttúruverndarsamtaka Suðvesturlands,

Helena Mjöll Jóhannsdóttir, formaður